

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-6104195697
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

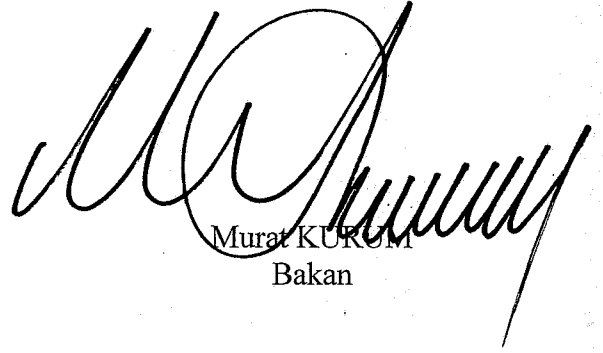
25 Haziran 2021

.../.../2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (7 Sayfa)
- Cevap Yazısı (61 Adet, 129 Sayfa)

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN TACETTİN BAYIR'IN
TBMM 7/44272 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVABI

7/44272
52139

SORULAR

Brezilya Donanması'na ait, Dünya Sağlık Örgütü'nün "Grup 1" kanser nedeni olarak sınırlandırıldığını içerisinde 600 ton asbest barındıran "NAe São Paulo" uçak gemisi İzmir'de bulunan gemi söküm tesisinde sökülecek.

Brezilya Donanması'na ait 'NAe São Paulo' isimli uçak gemisinin gövdesi, açık artırma ile Türkiye'deki gemi söküm tersanesi SÖK Denizcilik ve Tic. A.Ş.'yi temsilen Rio de Janeiro şirketi Cormack Maritima tarafından satın alındı.

Cormack Maritima Müdürü Jorge Cormack, 21 yıllık hizmetinin ardından hizmet dışı bırakılan geminin mayıs-haziran ayları arasında sökülmek üzere İzmir Aliğa'ya gönderileceğini açıkladı. 1960 yılında denize indirilen ve 61 yaşında olan söz konusu geminin eski malzemelerle ve günümüz teknolojisinden uzak bir üretim teknolojisi ile üretildiği de atlanılmaması gereken bir konudur.

'NAe São Paulo'nun kardeş gemisi olan Clamenceau'nun da yıllar önce Hindistan'da söküldüğü ve çevre aktivistlerinin geminin sökümü ile ilgili Fransa'da ciddi tepkiler gösterdikleri öğrenildi. Geminin bu nedenle SÖK A.Ş.'ye satıldığı da iddialar arasında. Resmi makamlardan ise henüz bir açıklama yapılmadı. Asbestin Dünya Sağlık Örgütü tarafından "Grup 1" kanser nedeni olarak sınıflandırılarak, "Asbest solunum yoluyla alınır ve 10-50 yıl içinde sağlık etkileri ortaya çıkar. Asbest, asbestozis, mezotelioma ve akciğer kanseri gibi geri dönüşümsüz ağır sağlık sorunlarına neden olur. Bu nedenle söküm için getirilen gemilerde çok güvenilir değerlendirme yapılması, saptanan asbestin çok sıkı güvenlik önlemleri içinde gemilerden çıkarılması ve bertaraf tesislerine taşınması gerekir" açıklamalarında bulunulmuştur.

Bu bağlamda;

1. Söz konusu gemiyi, Brezilya'nın istemediği iddialar doğru mudur?
2. Söz konusu geminin asbest raporu, Bakanlığınız tarafından alınmış mıdır?
3. Türkiye'nin gemi sökümü ve buna bağlı hurda demir işleyen fabrikalar gibi çevreyi ve havayı yoğun biçimde kirleten teknolojilere ev sahipliği yapmasını doğru buluyor musunuz?
4. Bakanlık olarak asbestin insan ve çevre sağlığına zararlarının önlenmesi adına ne gibi önlemler almaktasınız?
5. Aliğa'da bulunan gemi söküm merkezini denetlemekte misiniz? En son ne zaman denetlenmiştir?
6. Asbestin çok sıkı güvenlik önlemleri içinde gemilerden çıkarılması ve bertaraf tesislerine taşınması işleminin gerçekleştirilmesi ile ilgili olarak, denetimini ve güvenliğini nasıl sağlayacaksınız?
7. Geri dönüşüm nedeniyle ülkemize sökülmek için gelen yabancı gemilerde asbestle yapılacak söküm çalışmalarında, asbest maruziyetini önlemek amacıyla mevzuat denetimi sağlanmakta mıdır?
8. "Asbestli atıklar 1. Sınıf depolama tesisleri haricinde depolanamaz" kuralı vardır. Bu madde göz önüne alındığında, bu kadar yüksek volümlü bir söküm işlemi için, geminin sökümü öncesinde asbestli malzemenin bertarafı için gereken/zorunlu olan '1. sınıf depolama alanlarının' müsaitlik durumu ne olacaktır? Bu işlem sırasında hangi depolama alanlarının kullanılması planlanmaktadır?
9. İzmir'de yaşayan insanlar üzerinde olası yaratacağı olumsuz etkenleri hangi yöntemle engellemeyi düşünüyorsunuz?

CEVAP

Gemi söküm işlemleri Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Gemi Söküm Yönetmeliği gereğince yapılmakta olup, söküm işleminden çıkan atıkların yönetimi Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili atık mevzuatı hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Ayrıca gemi söküm tesislerinin şartları Bakanlığımız tarafından denetlenerek tesislere gemi söküm izni belgesi verilmekte ve 2872 sayılı Çevre Kanunu gereği hususlara uyulup uyulmadığı denetlenmekte ve uyulmadığının tespiti halinde idari yaptırım uygulanmaktadır.

Asbest içeren malzemelerin kullanıldığı yerlerin yıkımı, sökümü, tamirâtı ve tadilatı sırasında çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumak amacıyla, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 25/01/2013 tarihli ve 28539 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik esaslarına ve ilgili mevzuata uyulması gerekmektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından asbest söküm için yetkilendirilmiş kişilerce asbest sökümü yapılmaktadır.

Asbest içeren atıkların taşınması ve bertarafı Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Asbest ihtiva eden atıklar 20/03/2015 tarihli ve 29301 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Atıkların Karayolunda Taşınmasına İlişkin Tebliğ” kapsamında gerekli önlemler alınarak atık taşıma araç lisansı bulunan araçlarla taşınması ve lisanslı tesislerde bertaraf edilmesi gerekmektedir. 26/03/2010 tarihli ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğin” 30’uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında asbest içeren atıklara ilişkin hususlar belirlenmiştir. Asbest içeren atıklar gerekli önlemler alınmak kaydıyla II. sınıf depolama tesislerinde test edilmeksizin depolanarak bertaraf edilebilir. Asbest içeren inşaat atıkları ve diğer asbest atıklarını kabul edecek depolama tesislerinde;

- a) Atıkların, bağlayıcı madde ile bağlanan ya da plastik ile ambalajlanmış asbest lifleri de dâhil olmak üzere asbestten başka hiçbir tehlikeli madde içermemesi,
- b) Asbest içeren inşaat atıklarının ve diğer asbestli atıkların diğer atıklardan ayrı bir hücrede depolanması ve bu hücrelerin kontrol altında tutulmaları,
- c) Asbest liflerinin dağılıp tesise yayılmasını engellemek için; depolanan atıkların bulunduğu hücrenin; yapılacak olan her sıkıştırma işleminden önce ve her gün uygun malzeme ile kapatılması,
- ç) Atıklar ambalajlı değilse düzenli olarak ıslatılması,
- d) Asbest liflerinin tesise yayılmasının engellenmesi amacıyla; depolama tesisinin ve lotların üzerinin en son üst örtü ile kapatılması,
- e) Depolama tesisinde veya lotlarda; asbest liflerinin etrafa yayılmasına sebep olacak sondaj ve benzeri hiçbir çalışma yapılmaması,
- f) Kapatma sonrasında; depolama tesisinin ve asbest liflerinin depolandığı hücrenin tam olarak yerini gösteren koordinatları da içeren bir plan hazırlanması,

g) Depolama tesisinin kapatılmasından sonra arazinin olası kullanımında asbestin insanlarla temasını engellemek amacıyla gerekli önlemlerin alınması gerekir.

Ayrıca; 5312 Sayılı Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun ve Uygulama Yönetmeliği kapsamında gerçekleştirilecek deniz kirliliklerine hazırlıklı olma çalışmaları çerçevesinde gemi söküm tesisleri için "Kıyı Tesisi Risk Değerlendirmesi ve Acil Müdahale Planı" hazırlanmış ve deniz kirliliğinin önlenmesine yönelik tedbirler alınmıştır.

Bununla birlikte, asbest liflerinin ve bu lifleri kasıtlı olarak içeren karışımların ve eşyaların imalatı, piyasaya arzı ve kullanımı 23/06/2017 tarihli ve 30105 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik kapsamında ülkemizde yasaklanmıştır.

Bahse konu geminin sökülme üzere Ülkemize getirilmek istendiğine ilişkin Bakanlığımıza yapılan bir notifikasyon (ön bildirim) başvurusu bulunmamaktadır.

Söküm için Türkiye'ye getirilen ticari gemilere İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünce söküm öncesi Basel Sözleşmesi gereği notifikasyon onayı verilmektedir. Notifikasyon onayı için istenen belgeler arasında Tehlikeli Madde Envanter Raporu, Sörvey Raporu, Radyasyon Raporu, Gazdan Arındırma Belgesi, detaylı (asbest gibi tehlikeli atıklara yönelik operasyonları da içeren) Gemi Söküm Planı bulunmakta olup, tüm bu belgeler incelenerek notifikasyon onayı verilmektedir.

2020 yılında 118 gemi sökümü yapılmış ve 10568,388 ton tehlikeli atık bertaraf edilmiştir. 2019 yılında 128 gemi sökümü yapılmış ve 18553,794 ton tehlikeli atık bertaraf edilmiştir. 2018 yılında 158 gemi sökümü yapılmış ve 16427,765 ton tehlikeli atık bertaraf edilmiştir. 2017 yılında 189 gemi sökümü yapılmış ve 16552,209 ton tehlikeli atık bertaraf edilmiştir. 2016 yılında 121 gemi sökümü yapılmış ve 12123,982 ton tehlikeli atık bertaraf edilmiştir.

Gemi sökülmeden önce yapılan kontrollerde yurtdışından gelen tahmini miktardan çok daha fazla asbest olduğu, asbest söküm maliyetinin yüksek olduğu gibi bir uygunsuzluk belirlenirse yapılan notifikasyon prosedürü gereği gemi mahrece iade edilir.

Asbest ihtiva eden atıklar gerekli önlemler alınarak atık taşıma araç lisansı bulunan araçlarla taşınmakta ve Çevre lisanslı Düzenli Depolama Tesislerinde bertaraf edilmektedir. 26/03/2010 tarihli ve 27533 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğin" 30'uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında asbest içeren atıklara ilişkin hususlar belirlenmiştir.

Sökülme üzere gemi söküm bölgesine gelen gemilerde tespit edilen asbestler uzman ekip tarafından söküldükten sonra Bakanlığımızca lisanslandırılmış bertaraf tesislerine Motat sistemi üzerinden giriş yapılarak gönderilmekte olup, her sene başında bir önceki yıla ait tehlikeli atık bildirimleri içerisinde bildirimleri yapılmaktadır. 2020 yılında 130.950 kg, 2019 yılında 69.300 kg, 2018 yılında 13.960 kg, 2017 yılında 25.610 kg ve 2016 yılında 2150 kg asbest Bakanlığımızca lisanslandırılmış tesislerde bertaraf edilmiştir.

Gemi geri dönüşümü konusunda faaliyet gösteren tesislerden 2016 yılında 2 tanesine ÇED Yönetmeliği

konulu, 2017 yılında 2 tesise su ve toprak kirliliği konusunda, 2018 yılında 4 tesise atık ve su konusunda, 2019 yılında 1 tesise hava konusunda, 2020 yılında ise 2 tesise atık konusunda idari para cezası uygulanmıştır.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna istinaden çıkarılan Yönetmelikler kapsamında, Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından gemi söküm tesislerinde gerekli denetimler yapılmakta olup, Çevre Kanunu'na aykırı faaliyet gösteren veya kirliliğe sebebiyet verdiği tespit edilen kurum, kuruluş ve işletmelere, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20. Maddesi uyarınca idari yaptırımlar uygulanmaktadır.